

Zahvala in blagoslov br. Jožka Smukavca pri zahvalni sveti maši

Tako, predragi pasijonci, počasi stvari zorijo, vidite tudi vpis Škofjeloškega pasijona je zorel kar nekaj časa. Tudi mi počasi zorimo, da bi se zgodilo to, da bi si res pustili doživeti to Božjo zgodbo. In v zahvalo, da smo jo in da jo lahko živimo, tako zares, bomo sedaj skupaj zapeli našo drago zahvalno pesem Bogu.

Na koncu zahvalne svete maše bomo prejeli še blagoslov. Podelil ga bom s procesijskim križem iz Lalibele. Po blagoslovu pa res vabim prav vse pasijonce in vse, ki smo tukaj zbrani, da pridete v jedilnico našega samostana. Dobri ljudje so skuhalo malo čaja, pa kuhančka, pa kaj za v usta, da se bomo naužili prostorov, v katerih je pater Romuald zapisal pasijon. Tako kot je rekel Borut, dotaknimo se ga, da res zaživimo to živo zgodbo Jezusa, ki tako čudovito prihaja k nam in tako čudovito živi v nas in za nas. Pa izrekli si bomo tudi želje, da bomo lepo praznovali Božič in pričakali našega brata Jezusa.

Blagoslovi, vodi in varuje naj vas, vse pasijonce, vse, ki so nastopali, vse, ki so nas podprli. Bog blagoslovi tudi našo Občino in vse, ki na njej delajo. Bog blagoslovi vsakega krajana in krajanko. Bog blagoslovi vsakega zemljana in zemljanko. Pridi Bog s svojim blagoslovom. Bog oče in Sin in Sveti duh. Amen.

Jernej Tavčar

ETIOPSKA ZGODBA

»Jernej, poslušaj. Ali imaš konec novembra in v začetku decembra kaj časa?«, se je iz mobilnega telefona zaslišal glas škofjeloškega župana, mojega neposredno predpostavljene. Zdelo se mi je, da je govoril iz avta.

»Se oproščam, sem ravno na enem predavanju«, sem nekoliko presenečeno potihoma odgovarjal v telefon.

»Bi šel v Etiopijo, na zasedanje UNESCO?«.

»Ja, bi ...«, sem malček oklevajoče pritrdil.

»Ok, se domenimo kasneje, lep pozdrav.«

Afrika, Etiopija, UNESCO, Škofjeloški pasijon ...

Da boste bolje razumeli vso tole pojmovno zmedo, kako, zakaj Etiopija? V etiopski prestolnici Adis Abebi je namreč med 28. novembrom in 2. decembrom 2016 potekalo 11. zasedanje UNESCOvega medvladnega odbora za varovanje nesnovne kulturne dediščine. Škofjeloškemu pasijonu pa je na poti vpisa na ta prestižni Seznam nesnovne kulturne dediščine UNESCO stal le še nekakšen tehnični oziroma »proceduralni« zadržek. Čutili smo, da smo zdaj že zelo blizu cilju in da moramo tokrat odigrati do konca. To je okno priložnosti, ki ga moramo izkoristiti. Zdaj ali nikoli.

Sploh, ker so tokrat tudi vse pristojne službe na državni ravni odreagirale odločno, pravočasno, strokovno in koordinirano.

Napočil je čas za etiopsko misijo. In tu se vrnemo na sam začetek našega sestavka, kjer je župan Miha Ješe skupaj s pristojnimi službami Ministrstva za kulturo sestavljal moštvo za to afriško misijo.

Ekipo, ki bo držala skupaj in delala za stvar. In tudi opravila nalogo. Slednjega nismo mogli obljubiti, za vse ostalo smo prisegli, da gremo do konca. Toliko smo se že (s)poznali.

Mag. Jože Štukl je spisal glavnino vsebinskega dela nominacije že pri prvi prijavi, v drugo je bil že povsem suveren. Zadnji dve leti si je uspešno nabiral tudi mednarodno europassionsko kilometrino. Mag. Aleksander Igličar je konstantno ohranjal in krepil pasijonsko kondicijo. Na lastne oči je videl pasijone v Oberammergau, St. Margaretnu in Hořicah na Šumavě. Udeležil se je že 9. Medvladnega odbora UNESCO leta 2014 v Parizu in je začutil posebno atmosfero in energijo takšnega velikega mednarodnega dogodka. Sam sem pripravil in skoordinal for-

malni del prijave. Aja, in tudi nastopal sem v prvih dveh uprizoritvah Marjanovega pasijona.

No, uradna vodja slovenske delegacije je bila gospa Magdalena Tovornik. Gospa Tovornik je bila nekdanja županja Maribora v prelomnih časih osamosvajanja. V letih 2002 do 2006 je bila veleposlanica Republike Slovenije v Franciji in veleposlanica pri UNESCO v Parizu. V zadnjih letih se je kot predstavnica mednarodnega združenja folklornih skupin (CIOFF) pri UNESCO redno udeleževala zasedanj Medvladnega odbora. Z eno besedo, gospa Magdalena je prekaljena diplomatka, ki jo poleg obvladovanja profesionalnih diplomatskih veščin in manir krasijo tudi izjemna energija, temperamentna komunikativnost in izbrušena intuicija.

Pravzaprav dobra kombinacija. Naša skupna naloga je bila, da na zasedanju UNESCOvega medvladnega odbora v etiopski prestolnici zagotovimo vpis Škofjeloškega pasijona na tako zeleni UNESCOv seznam. Kot prvi slovenski vpis. Pika.

Čeravno naj bi po opozorilih našega zunanjega ministrstva v tej deželi zaradi nedavnih socialnih nemirov vladale izredne, domala vojne razmere ...

TAKO DALEČ ...

Etiopija torej. Kaj sem vedel o tej veliki afriški državi? Ne prav dosti. V moji mentalni podobi je to velika rjavo obarvana vzhodnoafriška država tik nad ekvatorjem s starega *Interevropinega* stenskega zemljevida v domači dnevni sobi. Od tistih časov se je od nje v krvavi državljanski vojni odcepila Eritreja. Spominjam se strašne lakote sredi 80-tih let, ki je leta 1985 sprožila veliki humanitarni koncert Live Aid, spomnim se jugoslovanske prodaje orožja tej obubožani afriški državi in naslovnice Mladine na kateri so oficirji Jugoslovanske armade skupaj z etiopskimi brati v orožju streljali afriške živali...

V spominu mi je ostala ena od epizod stripa Corta Malteseja »Etiopci«, Patti Smith pa je sredi sedemdesetih izdala ploščo Radio Ethiopia.

Očarale so me fascinantne podobe starih cerkva, vsekanih v živo skalo in žareče očesce žive magme vulkana Erta Ale sredi danakilske puščave...

11. zasedanje UNESCOvega Medvladnega odbora za ohranjanje nesnovne kulturne dediščine, Center Združenih narodov, Adis Abeba, Etiopija. Foto: Jože Štukl

Spomnil sem se fašistične okupacije Etiopije, pogumnega upora Etiopcev in slovenskih primorskih fantov, ki jih je kot italijanske vojake potegnili v ta nori prolog druge svetovne vojne. Spomnil sem se lika in dela velikega cesarja Haile Selassija - »Cara Afrike i Azije«, kot je prepevala sarajevska skupina Zabranjeno pušenje, Rastafarijancev. In Etiopije kot domovine vrhunske marihuane in prave kave.

Spomnil sem se tudi Legatovega Tončka, ki je v opravi afriškega carja epsko potegnil Bohinjce. In nekaj viž etiopskega jazzja, ki sem ga nazadnje slišal v enem od Jarmuschovih filmov.

Kaj ima torej takšna država lahko skupnega s Škofjeloškim pasijonom? Ja, pasijon vendar!

TAKO BLIZU ...

Kak dan pred našim odhodom me je poklicala Hiacinta iz Sotočja. Rekel sem ji, da gremo že naslednji dan v Afriko, v Etiopijo...

»A v Etiopijo greš? A greš s Seškom in Radiom Ognjišče?« Hiacinta je ravno poslušala radio, na katerem so poslušalcem povedali, da gre njihova radijska ekipa le kak dan pred nami na humanitarni obisk v nek etiopski misijon, ki ga vodi slovenski misijonar. Kako zaboga od 200 držav na svetu najdejo ravno etiopski misijon? Seveda smo se nato v dneh naše poti prelevili v sila pozorne poslušalce Radia Ognjišče.

Po priporočilu gospe Magdalene smo si v Adis Abebi tudi rezervirali hotel. Hotel Jupiter se je nahajal v mestnem predelu Cazanchise, Marshal Tito Road. Na Ulici Maršala Tita!

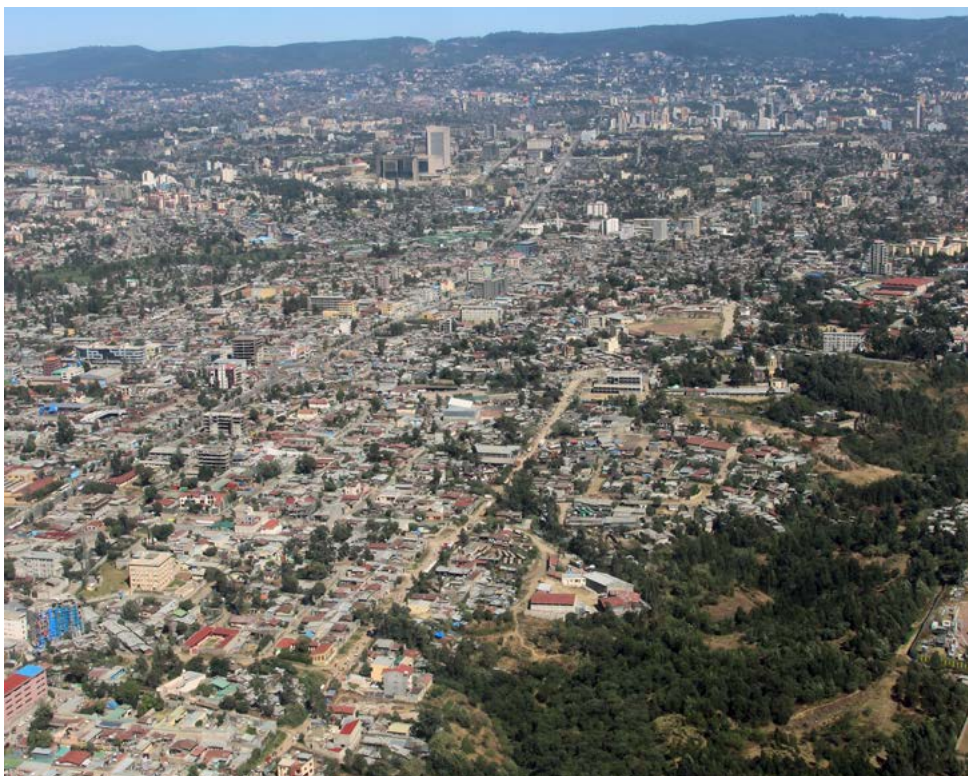
Kako daleč, kako blizu...

Tri pisane pojave, polne iskrenega optimizma, smo z letom v Frankfurt začeli svojo afriško avanturo. To smo zares začutili, ko smo se na velikanskem frankfurtskem letališču vkrcali v velik trup letala Ethiopian Airlines in tiho zapluli na nočni let v Afriko ...

Ko sem se prebudil iz dremeža, je na ekranu, kjer smo spremljali trajektorij leta, kazalo le še dobre pol ure do pristanka v Adis Abebi. V Afriki. Vznemirjenje se je znova povečalo...

NA AFRIŠKIH TLEH

smo pristali nadvse gladko, tamkajšnje letališče je bila velika generična funkcionalistična zgradba, ki bi lahko stala praktično kjerkoli. A najprej smo morali dobiti vstopne vize. Hitro smo doumeli že pozabljeno resnico, da je striktno spoštovanje birokratske procedure mati uspeha, da je potrpljenje Božja mast in si naravnal uro na afriški čas, ki kaže dve uri pred našim, a teče nekoliko počasneje...

Adis Abeba, Etiopija. Foto: Jože Štukl

Skozi okna hotelskega kombija se nam je odstiral pogled na običajen dan v življenju ene od vrvečih prestolnic tretjega sveta. Pretresel me je rahel kulturni šok ...

Veseli smo bili srečanja z gospo Magdaleno, ki nam je brž obnovila svojo noro popotniško avanturo, ki jo je sprožil štrajk zaposlenih v Lufthansi.

Po kratkem dremežu smo si uredili akreditacije in obnovili lekcijo, da čas v Afriki res teče počasneje. Jože pa je brž dobil še dodatno, ki zapoveduje, da so oborožena »vojna lica« izjemno pomembni faktorji, sploh če varujejo objekte posebnega pomena in če se nekoliko nerodno motaš naokoli z velikim fotoaparatom. Ugotovili smo tudi, da bodo v dneh konference različna varnostna preverjanja naša stalnica ...

Akreditacijo nam je odpirala pot na območje kompleksa Gospodarske komisije Združenih narodov za Afriko (ECACC), v katerem je potekalo zasedanje medvladnega odbora UNESCO.

Kontrast s svetom izza visoke ograje ne bi mogel biti večji. To je bilo lepo urejeno, strogo varovano območje, kjer so poslovne stavbe rasle sredi skrbno negovanih zelenic. Tudi osrednja konferenčna dvorana je bila nekakšna pomanjšana dvojčica one na East Riverju v New Yorku.

Na poti med hotelom in konferenčnim centrom smo se neposredno soočili z realnim življenjem tam zunaj. Očitne socialne razlike so se nam prvi dan zdele še posebej ostre in boleče. Pregarjal sem nelagodne pomisleke, ki so me obdajali zavoljo očitne segregacije in se prepustil čarom poteka formalne procedure, ki me je privlačila in odbijala obenem ...

Magdalena in Sandi sta mi odstirala skrivnosti multilateralne konferenčne dinamike, sam pa sem si s precejšnjim zanimanjem ogledoval vso pestrost provinc posameznih delegacij. Sedeli smo med delegacijo Singapurja in Španije. Punce pa so bile prijazne in urejene od glave do vrtoglavih pet. Kot one v Almodovarjevih filmih ...

Drugi dan konference so posamezne države nadaljevale s predstavljanjem nominiranih predlogov. Stvari so se odvijale rutinirano, povsem po planu, zato smo naše zastopstvo prepustili Magdaleni, sami pa smo se odpravili na ekskurzijo v etiopski nacionalni arhiv in knjižnico.

Občudovali smo veliko stensko fresko, ki je krasila steno čitalnice in je prikazovala italijansko okupacijo Etiopije. S Sandijem sva na knjižnih policah nato izbrskala biografijo Haile Selassija. Ker so naju uslužbenci knjižnice nekoliko mrko gledali, sva jim brž pokazala fotografije, na katerih naš veliki (de)beli JBT in njihov mali suhi črni HS na Bledu skupaj prijateljsko srkata pijačo in kadita fine (Fidelove) cigare ...

»Kaj težite, mar ne vidite zadovoljnih tovarišev. Mar ne razumete, da smo si (bili) skoraj (kot) bratje.« Iz enega višjih nadstropij nacionalne knjižnice sem uzrl obelisk, na vrhu katerega je v opoldanskem afriškem soncu žarela rdeča zvezda. Nostalgiji kar ni bilo videti konca, zato sem Jožeta prosil, da me je fotografiral pred poprsjem ljubljene cesarja.

Vrnili smo se v konferenčno središče. Gospa Magdalena je povedala, da se medtem ni zgodilo nič dramatičnega, da pa vztrajno lobira pri državah članicah Medvladnega odbora. Nekaj časa smo še prisostvovali zasedanju, potem pa smo se poslovili in se vrnili v hotel, kjer smo bili domenjeni z Lizo.

Liza je Slovenka, doktorica socialne antropologije, ki tu v Adis Abebi živi že vrsto let in sedaj dela za neko mednarodno podjetje, ki se ukvarja z zagotavljanjem oskrbe s pitno vodo. Takoj smo se prepoznali, Liza je svetlo, visokoraslo dekle, ki pa ima v sebi že precej afriškega, razume in govori etiopsko, tako da tudi domačini hitro vedo, da z njo ni šale. Zlezli smo v njen veliki terenec, ki je tiste vrste kot ga uporabljajo sile OZN na nevarnih misijah. Pogledala nas je, in ker smo se ji gotovo zdeli nekoliko zbegani, je rekla, alo fantje, a ste kaj lačni. Peljala vas bom v mojo omiljeno restavracijo, ki pa ni etiopska, pač pa jemenska. Zapeljali smo se v neko odročno mestno četrt, kamor bi nas bilo same strah vstopiti. Liza je suvereno

pozdravila personal in nas povprašala, kako lačni in izbirčni smo. Delali smo se pogumne in se ji popolnoma prepustili.

Začeli smo z juho, v katero smo vlivali čili in limonin sok. Sledile so predjedi iz jajčevcev in čičerike, za glavno jed smo z ostrimi in vročimi piščančjimi in goveji-mi omakami polnili okusne lepinje. Ti Jemenci so mi postregli z morda najboljšim sadnim sokom, ki sem ga kdaj pil v življenju – pekoči energetski napitek iz limone in ingverja.

Siti kot puške smo pomahali Jemencem v slovo in se odpravili na pivo v glasbe-ni klub. Žive glasbe ta dan ni bilo, smo se pa prav fino pohecali. Liza nas je bodrila in vztrajno razbijala naše strahove in predsodke o Afriki. Odprtih ust smo po-slušali njene dogodivščine, ki niso bile vselej prijetne. Pripovedovala je o njenem preteklem antropološkem terenu, sedanjem delu, pa tudi o terorističnem napadu, ki ga je k sreči in po sreči preživela v Burkini Faso.

Odkrivala nam je specifične Etiopije – afriške Švice – povedala, da je bil včerajšnji dež precej nenavaden za ta letni čas. Mi smo jo prepričevali, da je bil to bla-goslov ob našem prihodu. Njeno dolgoživo in intenzivno ljubezensko razmerje s Črnim kontinentom je zakrivila pisateljica Sonja Porle in njena knjiga »Črni angel varuh moj«. Pisateljica sedaj živi v Loki.

Vprašali smo jo za pot v Lalibelo in naredili še krog po nočni prestolnici, ki nam je postajala vse manj tuja. Peljali smo se mimo mestnega predela, poime-novanega Jugo, in že smo bili spet na našem planetu, pardon, pri našem hotelu Jupiter. Lizi smo se zahvalili za čudovit večer in se poslovili.

Po krepčilnem zajtrku smo se po Ulici Maršala Tita odpravili v hotel Hilton, kjer smo v predstavnštvu Ethiopian Airlines kupili letalske karte za Lalibelo. Ve-selo novico o skorajšnji odpravi v Lalibelo smo zaupali Magdaleni in vsem okoli nas, ki so nas bili voljni poslušati. Magdalena je povedala, da stvari potekajo glad-ko, po predvideni časovnici, in da bomo najverjetneje na vrsti v četrtek.

Juhu, smo si rekli in pohiteli v kombi, ki nas je odpeljal do etiopskega nacio-nalnega muzeja, kjer smo si ogledali njihovo bogato paleontološko zbirko s fosili različnih živali iz pradavnine. Videli smo rekonstrukcijo ohranjenih kosti skeleta Lucy (*Australopithecus afarensis*), ki so ga leta 1974 našli pri vasi Hadar. Ogledali smo si tudi etnološko zbirko, ki je predstavljala izjemno raznolikost etnološkega bogastva Etiopije, velike afriške dežele, (nekdaj) razpete med Rdečim morjem, Eti-opskim višavjem in robovi puščavskega sveta...

Na ekskurziji smo se srečali z dvema nadvse prijetnima dekletoma iz sosednje Hrvaške. Tamara Nikolić Đerić je kustosinja iz rovinjskega ekomuzeja »Batana«, Mirela Hrovatin pa je strokovna svetovalka iz hrvaškega Ministrstva za kulturo. Punci obvladata svoj posel, zato nas ne sme čuditi, da imajo Hrvati na reprezen-tativnem seznamu nesnovne kulturne dediščine pri UNESCO vpisanih že kar 13

Aleksander Igličar, Jože Štukl in Jernej Tavčar pred vhodom v Narodni muzej, Adis Abeba, Etiopija. Foto arhiv: Jože Štukl

enot. Spoznali smo, da se naši sosedje resnično profesionalno lotevajo tovr-stnih zadev.

Nato smo obiskali univerzo v Adis Abebi, kjer hranijo izjemno etnološko zbirko, ogledali pa smo si tudi rezi-denco Haile Selassija. V eni od razkošnih kraljevih soban sem zapazil tudi modelček ladjice, ki jo je etiopskemu cesarju poklonil naš maršal Josip Broz Tito. Tudi razkošje, ki sta mu prijatelja tako rada podlegala, je bilo nadvse pri-merljivo. Pogledal sem skozi okno, bilo je skoraj kot na Brionih. Le tropa zeber nisem videl nikjer.

Ko smo se vračali v konferenčno središče, je bilo povsod okrog cerkva v prestolnici in na bližnjih ulicah čutiti slovesno vzdušje, ljudje so slavili po-memben etiopski cerkveni praznik.

Vrnili smo se v konferenčno dvo-rano in Magdalena nam je medtem že odpravila sleherno upanje, da bi naš

predlog obravnavali še danes. Jutri zjutraj, v četrtek, pa bomo zagotovo na vrsti med prvimi ...

Odšli smo na pozno kosilo in si privoščili svojo prvo indžero. S hotelskega vrta nas je v notranjost hotela pregnal hlad, ki je po sončnem zahodu zavel iz okoli-škega višavja ...

ETIOPSKI PASIJON

Četrtek. Četrtek, 1. decembra 2017, to bi moral biti naš dan D, naš dan zmage. Skrbno smo se ocedili in si naredili praznjo opravo. Celo jaz sem oblekel srajco in suknjič. Bili smo videti fini, prav gosposki. Menim, da smo se pri zajtrku dopadli tudi Magdaleni, ki je bila ta dan še bolj doterana.

Opremili smo se s pasijonskimi praporji. S seboj smo vzeli tudi pasijonska da-tilca in zakorakali na slavnostni defile proti konferenčnemu centru. Suvereno smo zavzeli svoje pozicije za omizjem in naši sosedje so brž razumeli, da bo danes šlo zares. Z Magdaleno smo mirno pilili taktiko in se pripravili na ustaljeno procedu-ro. Na omizje smo razvili pasijonske zastave.

Sprva so stvari potekale povsem gladko, domala rutinsko. Navdušeno smo ploskali sprejetim nominacijam, z očmi smo nekoliko zavijali le pri predolghih govorancih, čestitkah in utemeljitvah ...

Potem pa je udarilo. Sprva nismo niti dobro dojeli situacije. Na vrsti je bila obravnava predloga romunskih velikonočnih procesij. Presneto blizu pasijona. Še huje je bilo, da je bil zadržek ocenjevalne skupine podoben kot pri našem. Poprejšnji optimizem je vse bolj prekrival strah.

Negotovost je narasla do plafona. Vse skupaj je bilo kot vožnja na vlakcu smrti. In naš pasijonski rolerkouster je bil na poti v pekel. Sam sem se že videl, kako vnovič, že tretjič zapored, mukotrpno sestavljamo pasijonsko nominacijo. Že sem nas videl, kako se vsi trije potolčeni vračamo v Loko pred župana in mu raportiramo, »Sori, zaj... smo«.

Videl sem ministrske službe, kako zmajujejo z glavo in pravijo, pustimo post, čas je za pust in ptujske Korante, kako si ob divjem norenju in zvonjenju nadevajo UNESCOvo nacionalno prvenstvo ...

Za trenutek je podvomila tudi Magdalena, Jože pa je že začel pospravljati pasijonske zastave. Sam sem s fotoaparatom kot uročen snemal celoten potek sprejemanja predloga. Nekajkrat so se mi zavoljo silne vznemirjenosti zatresle roke.

Morda še najbolj tisti trenutek, ko je predsedujoči predstavnik Etiopije naposled končno udaril s predsedniškim kladivcem in izgovoril težko pričakovano besedo ADOPTED!

Značilna pokrajina, Lalibela, Etiopija. Foto: Jože Štukl

Sledilo je nepopisno olajšanje in v nadaljevanju je kamera v mojih rokah beležila nepozabne občutke sreče in veselja, prve stiske rok, čestitke, objeme in poljube, besede zahvale gospe Magdalene Tovornik in Aleksandra Igličarja. Čestitali in trepljali so nas predstavniki številnih držav, nacij in ras, veselju kar ni bilo videti konca.

Moral sem odložiti kamero, da sem veselo novico lahko sporočil našemu županu. Veselo sporočilo je zletelo kot natančno namerjena podaja, saj ga je novica vzradostila ravno na poti na sejo občinskega sveta. Tam jo je brž oznanil mestu in svetu in skupaj z loškimi svetniki so nazdravili zgodovinskemu dosežku. Praznično slavlje se je tako začelo že pred Miklavževim večerom. Vročo novico smo poslali tudi novinarjem slovenskih medijev, ki so svetu nemudoma začeli razširjati veselo oznanilo.

Bili smo veseli in utrujeni hkrati, pravzaprav veselo utrujeni, saj poznate tisti radostni občutek zmagovalstva po težki tekmi. Počasi se je v nas začela naseljevati zavest, da smo dobro sklenili našo misijo. Da, opravili smo nekaj dobrega. Z Magdaleno smo se lahko samo strinjali, da je bilo to mogoče le zato, ker smo zaupano nam nalogo oddelali skupaj, profesionalno, pogumno in pozitivno.

LA LA LALIBELA

A jutraj je bil že nov dan. Hitro smo pospravili sobe, spakirali prtljago, oblekli ležerno terensko opravo in si oprtali le osebno prtljago. Po krepkem zajtrku smo se poslovili od naše Magdalene. Hvala, gospa Magdalena, hvala vam za vse, bili smo zares dobra in zanimiva ekipa. Zaželela nam je vse dobro. Na našem nadaljnjem popotovanju in tudi sicer v življenju...

Juhu Lalibela, zdaj naj bi se naša prava afriška avantura šele začejala.

Lalibela je pomemben romarski kraj v pokrajini Amhara v severni Etiopiji. Tam se na goratem območju, na nadmorski višini okrog 2.500 m nahaja skupina monolitnih (v skalo vrezanih) romarskih cerkva etiopske pravoslavne cerkve. Cerkve datirajo v 12. in 13. stoletje, ko je po muslimanskem zavzetju Jeruzalema leta 1187 tedanji etiopski kralj Gebre Mesqel Lalibela dal zgraditi Novi Jeruzalem. Novo Sveto deželo, sveti kraj etiopskih kristjanov.¹

Po dobri uri smo pristali na majhnem puščavskem letališču. Sredi ničesar. Začutili smo moč afriškega sonca. Na parkirišču nas je že čakal naš vodič Mulugueta z voznikom, ki sta nas skupaj s še dvema francoskima turistoma naložila v kombi za Lalibelo. Kombi je mlel navkreber po nekakšni prašni polpuščavski ovinkasti sestri ceste, ki pelje na Sorico. Prišli smo na planotast svet, tu gori je bila Lalibela in naš afriški motel.

¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Lalibela>

Etiopski vodič Mulugueta Fetaw v hotelski sobi v Lalibeli zapisuje besedilo pesmi *Sora, Sora*. Foto: Jože Štukl

Mulugueta nam je razložil, da moramo počakati do treh, ko romarsko središče odpro tudi za turiste. Pred tem je namenjen izključno obredom, molitvi in meditaciji romarjev.

Med sproščenim pomenkovanjem je Sandi prosil Mulugueto, naj nam zapoje kakšno značilno etiopsko pesem. Mulugueta mu je ustregel in začel peti pesem z naslovom in refrenom *Sora, Sora*, ki govori o lepi, idilični pokrajini tam daleč za gorami. *Sora, Sora*, to je to, smo mu vneto pritrdjevali tudi mi. To je vendar naša prelepa dežela za devetimi gorami in vodami, s tem imenom! Napev nas je dobesedno uročil, tako da smo si ga nezavedno popevali še vse ostale dni ... *Sora, Sora!*

Mulugueta je nato poklical tuk-tuk, ki nas je odpeljal do vhoda na sveti kraj.

Vstopili smo v prvo od cerkva. Nato je sledila druga in naslednja ... Tamkajšnja pokrajina in svetišča, vklesana v rdeče-rjavo vulkansko kamnino, nekoliko spominjajo na jordansko Petro ali skalnato trdnjavo Sigiriya na Šri Lanki. Vendar je Lalibela za razliko od Petre, ki je dandanes le še - sicer fascinatno - zapuščeno mesto duhov, prepuščeno množicam turistov, kraj živega duha, poln čuječih romarjev, ki molijo in meditirajo. Milostni kraj pristnega obredja sredi v skale vrezanih tekstur, reliefov in svetih podob, kadila, sveč, igre svetlobe, ki s sončnimi žarki sije skozi majhne okenske line. Pred sleherno cerkvijo se sezuješ in bosonog vstopiš v skrivnosti temni prostor.

Zgodba Lalibele je zgodba (Novega) Jeruzalema. Pasijon Velikega petka in vstajenske Aleluje. A to je tudi sublimni kraj za slehernega iskalca. Slehernika in dvomljivca. Lepo, prvinsko, mi(s)tično.

Mene je najbolj prevzela cerkev na visoki prepadni steni, v katero smo se povzpeli čez mostovž, pot do nje pa vodi skozi dolg teman hodnik, kjer se me je polotil že kar klavstrofobičen strah. Zaupajte in odprlo se vam bo, je klical naš vodnik. Jaz nisem najbolj, zato sem se z eno roko oprijemal Jožetovega suknjiča, z drugo pa vseskozi tipal nizki kamniti strop... Sledil je vzpon na goro Tabor, od koder se odpre krasen razgled na okoliško pokrajino in romarska svetišča. Temni stožčasti vrh, mogočna starodavna drevesa in prav posebna svetloba so v nas budili občutke pristne, prvinske Afrike. Ali pa je (bil) tak zgolj naš stereotipni pogled na Afriko, ki me je spomnil na uvodni prizor žrtvovanja v Schraderjevem filmu *Ljudje mačke*. Kakor koli, bilo je zelo lepo.

In za konec - cerkev sv. Jurija. Cerkev sv. Jurija je najimenitnejša med vsemi, je mati vseh lalibelskih cerkva...

Ta cerkev je v resnici fascinantna: v celoti - iz enega kosa - je izdolbena iz skale. Od zgoraj - za Božji pogled in ta pogled je res za Bogove - je videti le (kot) starodavni grški križ. Svetloba zahajajočega sonca je njen vrh (o)barvala v nenavadne barve. Tudi romarski vrvež ji je dodajal posebno duhovno atmosfero. Bilo je čarobno in nikamor se nam ni mudilo.

Dokler nas ni Mulugueta spet spomnil, da si velja pravi afriški sončni zahod vendarle ogledati pri Škotski gospe. Ne, ne to ni ime nobene cerkve. Je pa imenitno kozmično razgledišče in svojevrstno (panteistično?) svetišče, kjer romarji vseh barv in nominacij občudujejo večno lepoto lalibelskih sončnih zahodov.

Z vrhnje razgledne ploščadi te nenavadne retro-futuristične opazovalnice, ki je spominjala na psihadelični dražgoški spomenik, smo zamaknjeno opazovali mogočni zahod afriškega sonca. Težke, goste in intenzivne barve so vedno bolj temnele v vijoličastem monokromnem mraku in naposled izginile v temni barvi noči. Očarani - kot v kozmičnem transu - smo zrli v nebo. Uživali smo v (p)

V skalni cerkvi, Lalibela, Etiopija. Foto: Jože Štukl

ogledu. Afriška noč je nekaj posebnega, prvinsko temna je in polna svetlo žarečih zvezd in vseh drugih nebesnih teles. Počasi smo medleli. Dovolj je bilo za tisti dan. In kakšen dan je bil to!

Zjutraj smo bili spet domenjani z Mulugueto. Nismo smeli zamuditi letala za Adis. Mulugueta je predlagal, da si doli v vasi sproti na hitro ogledamo sobotni sejem. Že vse jutro se je na velik tržni prostor pod vasjo zgrinjala množica ljudi, drobnice in osličkov, otovorjenih kot mule. Pogled na živahen semenj je bil res impresiven, kako tretjino izdelkov je predstavljal živobarvni ceneni azijski kič, ostalo so bili raznovrstni lokalni produkti.

Voznik je avto nekajkrat ustavil, da smo si lahko ogledali in fotografirali kak zanimiv motiv. V dolini se je prikazalo letališče, veter je lahno pihljal, cesta je bila nekoliko prašna.

Med rutinskim pregledom pred vkrcanjem so nas obvestili, da je boarding že končan in da bo letalo zdaj, zdaj vzletelo. Jasno, brez nas.

Postalo nam je vroče. Mi imamo nocoj polet iz Adis Abebe v Evropo in MORAMO priti na naslednji let za Adis. »Počasi, počakajte fantje, bomo videli, kaj lahko naredimo z vami.«

»Hej, pridite vi trije, našli smo nekaj za vas, doplačali boste predpisani kazenski pribitek in opravili letališke formalnosti.« Z rahlo zamudo smo se vkrcali na letalo in sam sem zasedel prosto mesto pri oknu v repu letala. Super.

Potem pa se je oglasil pilot in nas obvestil, da zaradi vetra nad puščavo letalo ne more vzleteti, zato naj letalo zapustimo in se vrnemo v letališko poslopje. Sedeli smo pred veliko stekleno steno letališkega terminala in opazovali sunke puščavskega vetra, ki so upogibali vse pred seboj in naokoli nosili puščavski pesek. Veter se ni umirjal in vse bolj nam je postajalo jasno, da bomo zamudili let v Frankfurt. To spoznanje me je sprva kar stisnilo. Po drugi strani pa nismo mogli storiti ničesar. Bili smo ujeti sredi puščave. OK, na letališču sredi puščave!

Nenadoma me je po rami potrepil uglajeni črnski gospod s čepico na glavi. V rokah je držal letak Škofjeloškega pasijona, ki ga je našel nekje na letališču. Obzirno me je povprašal, če je le-ta naš. Z zanimanjem si je ogledoval zemljevid: »Čakaj, če je tule Avstrija, potem je nekje prav blizu tudi Češka. Ja, tule je naša Slovenija, potem je Avstrija, nato pa je Češka, ki pa je ni več na zemljevidu.« »Veš, študiral sem na Češkem.« »A res«, sem rekel. »Tamle je prijatelj, ki spodobno in rad govori češko, počakaj, da ga najdeva. Kaj pa ste študirali na Češkem, gospod?« me je zanimalo. »Sociologijo.« »Hja, potem sva pa kolega,« sem segel v nahrbtnik po zajetnejši prospekt Škofje Loke. »Vidiš, od tod smo, precej zeleno je tam okoli, imamo hrib in na njem lep grad, prav podobno kot na Češkem. In v grbu imamo črnega zamorca s krono. Res smo nekoliko posebni.«

Utrip tržnice, Lalibela, Etiopija. Foto: Jože Štukl

Medtem se je iz letališkega razglasa razleglo obvestilo o dokončni odpovedi leta. Obvestilo smo dočakali dokaj ravnodušno. Sprijaznjeno. V tistem trenutku pa se je izkazalo, da je moj novi afriški kolega pravzaprav vodič nemško govoreče skupine turistov, ki je tod (ob)tičala skupaj z nami. Mož je od letališkega osebja odločno zahteval, da letalska družba ustrezno poskrbi za njegovo skupino.

Povedal sem mu, da tudi mi trije zamujamo na taisto letalo in da smo v istem zosu, kot oni. »OK, razumem fantje, bomo poskrbeli tudi za vas...«

Rezultati so bili presenetljivo hitri. Uslužbenci letališča so nam prišli povedat, da nas zunaj že čakajo avtobusi, ki nas bodo za nocoj odpeljali v hotel v Lalibelo, nato pa zjutraj zarana na letalo, ki bo poletelo v Gondar.

Zdaj smo se v Lalibelo vračali po že dobro poznani poti, povsem pomirjeno smo občudoval veličastne konture obzorja, ki jih je risalo zahajajoče sonce. Že samo zavoljo njih je bilo vredno zamuditi letalo ...

Tik pred mrakom smo prispeli v precej spodoben hotel, kjer smo mirno po-večerjali in se hitro odpravili spat. K zajtrku ni bilo treba priganjati nikogar. Tudi avtobus ni prav dolgo čakal prazen. Nekoliko s strahom smo gledali visoko travo in krošnje osamelih dreves, a veter je bil videti krotak.

Hitro smo napolnili letalo, ki je zagnalo propelerje in se dvignilo nad puščavo. Skalna puščavska pokrajina je bila mogočna in slikovita. Večji del potnikov smo izkrcali na letališču v Gondarju, nato smo poleteli proti Adisu. Leteli smo nad jezerom Tana. Pojezerska pokrajina je bila intenzivno obdelana, zelena in pisana. Iz letala je bilo videti izvir in slapove Modrega Nila. Reka je počasi tekla skozi puščavo, v katero je vrezovala globok kanjon.

Prav prekmalu smo spet pristali v Adis Abebi. Zdaj smo spet postajali nestrpni, morali smo si urediti letalske karte za polet domov. Stvari so se odvijale počasi, toda v pravo smer. V rokah smo imeli karte, za čas do poleta letala so nam zagotovili tudi hotel.

Tam smo se poslovili od nemške ekipe in našega etiopskega prijatelja. Črni Angel varuh moj! Kombi nas je odpeljal na letališče, ki je bilo ob tej nočni uri zelo živo in se počasi vkrcali na letalo, ki nas je peljalo domov. Skozi okno sem opazoval kaotično svetlobno podobo afriškega velemesta. Potem se ni videlo ničesar več, le posamezne luči nekje daleč v sudanski pustinji...

Žareče luči Frankfurta so me spominjale na orjaško božično drevesce. Takrat me je tudi prešinilo, vraga, saj tule je vendar že advent in veseli december!

Le še let stran smo bili od Brnika in od doma. Lepo je potovati. In lepo je tudi priti domov. In glej, na letališču smo zagledali etiopsko odpravo Radia Ognjišče – Jurij Šešek & Co. Ves teden smo jih bili lovili in končno nam jih je uspelo ujeti. Jasno, da je padla skupna fotka vseh Etiopijcev!

Nato smo res prišli domov. V Loko. Županu smo prišli oznaniti uspešno dokončanje naše etiopske misije. V Loki je bil mrz. Pa saj, bil je 5. december, dan pred Miklavžem.

Ura je bila 13.00, ko smo potrkali na vrata županove pisarne. Trije Boltežarji. Županu Mihi smo prinašali veselo oznanilo in darilo: Škofjeloški pasijon je bil kot prvi v Sloveniji vpisan na seznam nesnovne kulturne dediščine pri UNESCO.

Župan, ki je vsled avtomobilskega atentata še vedno nosil opornico, se nas je resnično razveselil. Nisem ga videl prav velikokrat tako srečnega. Skupaj smo nazdravili uspešnemu zaključku naše afriške avanture. Naša afriška misija je bila s tem končana.

Zvečer sem hotel skupaj s sestrinima mulcema - Alešem in Blažem iti na Miklavževanje na Faro. Vesel sem bil, ko je rekla, da jih tokrat ne bo v Loko. Zaspal sem kot pokošen.

EPILOG

Sredi decembra smo z Muzejskim društvom imeli tradicionalno prednovoletno druženje na Fari pri Starmanu. Hvaležnemu občinstvu smo vsi trije navdušeno predstavljali svojo etiopsko avanturo. Skoraj nas ni bilo moč zaustaviti ...

Potem pa se je oglašil muzejski kolega Blaž Karlin. Rekel je: »Pbliže sem si ogledal papeške grbe, predvsem tistega prejšnjega papeža Benedikta. Saj veste, na njegovem grbu je zamorc s krono. Saj veste – tisti naš freisinško-škofjeloški zamorc s krono.« »Jasno, da vemo, saj je bil kardinal Ratzinger vendar nekdanji Münchensko-freisinški škof.« »Toda ali veste, da je ta podoba zamorca – kralja, pravzaprav obličje Etiopijca.« Naš loški kraljevi zamorc je torej Etiopijec.

Škofjeloški zamorc in Škofjeloški pasijon. Takrat so se stvari postavile na svoje mesto. Dobili smo odgovor, zakaj smo iz naše Loke morali poromati v daljno Etiopijo! Spoznali smo, da je bila vseskozi na delu Previdnost. In Nujnost. Priromali smo domov. Na sam (pra)vir.

Skrivnostna so pota Gospodova!

Jernej Tavčar, Jure Sešek, Aleksander Igličar in Jože Štukl na letališču Jožeta Pučnika ob povratku iz Etiopije. Foto arhiv: Aleksander Igličar